

Prenses

PRENSES

Bütün basın; tâ başladığı günden bugüne, tıpkı partiler gibi, başladığı günden bugüne, ruh kökümüze zıt dâvada ve bana karşı... Hepsi... O kadar alçak ki, karakterleri, elimde şu kibrit kutusu kadar bir organ, bir neşir vasıtası olsa ödleri patlıyor, susuyorlar. Hapse girdiğimde bir ağızdan... O kadar ki, bir gün buraya eski Osmanlı Hanedanından, –sonradan mısırlı bir prensin karısı– bir prenses geliyor. Hemen yazıyorlar: “Necip Fazıl Prensesden para istedi!..”

Bana, hapishaneye, ertesi gün aynı gazeteden bir adam gelip bir küfe sigara getiriyor. Bütün yapılanlardan sonra... “Nedir bu sigaralar?” diye soruyorum.

– Efendim; mesele anlaşıldı. Prenses Valiye gitmiş... Biz Necip Fazıl’ı Mısır’da heyecanla, alâkayla takib ediyoruz. Böyle bir talep yoktur! Aksine bu talebi sizden biri yapmıştır! Demiş...”

Şeklinde mukabele ediyor. Anlaşılan gazete hatırımı saymak için bana bir küfe sigara gönderiyor.

Küfeyi kaatillere dağıttım, çıkınca da yazdım:

– “Kaatiller bile içmedi sigaranızı!.. ”

Cemiyeti kapattık. Kapatmakla da çok iyi ettik. Çünkü biz bu işin şakasını yürütmüyorduk. Başkalarına «kötü» gelen acı dâva ciddiyetini temsil ediyorduk. Bir yanlış adımla sehpayaya geçebilirdik.

(Hesaplaşma’dan)

Peynir Çalan Mühendis...

PEYNİR ÇALAN MÜHENDİS

Hapishaneye bir aralık "Binbaşı bey!" diye çağırılan bir tip geldi. Tip tarifine mecalim yok... Tip ki, tip!.. Ne binbaşı, ne bir şey... Galiba yüzbaşılıktan ayrılmış... Ve güya -kimbilir hakikatte ne?- Bir polis dövdüğü için hapishaneye düşmüş... Şu üç şeyden emin: güzeldir, kuvvetlidir, zekidir! Bu seri malı zamane münevveri bir oyun icat etti: Kafiye oyunu... Biri kelime bulacak, herkes belli başlı harflerle kayıtlı olarak -mukayyid kafiye- onun kafiyesini arayacak, nihayet bulamayan yenilecek çayları ısmarlayacak...

Binbaşı teklif ediyor:

-Sonu (net)le bitsin!

Biri soruyor:

-Mesela (cinnet), gibi değil mi?

-Tamam, tamam!

Oyun başlıyor. Cinnet, mihnet, metanet, Janet, ihanet, nanet, fetanet, klarnet, kamyonet vesaire... Oyun halkasının daimî tipleri, mahud mühendis, hamamcı Ali, binbaşı bey ve ben.. Sonradan birkaç kişi daha katıldı.

-Sonu (zap)la bitsin!

Azap, kezzap, incizap, sonra?..

Biri:

-Müzap...

Der; ve Ali başını kaşıyarak itiraz eder:

-Hep de Arapçaya uygun kafiyeler buluyorsunuz. Ben yeni neslin

çocuğuyum. Türkçe terimleri de kabul etmiyorsunuz.

Binbaşı haykırıyor:

-Mızıkçılık yok! Arapça kelimelerde zayıfsan oyuna girme!

- Buldum; Gürzap!

- O da nesi?

- Bir aktörün soyadı... Duymadınız mı?

- Duymadık, tanımıyoruz, red!.. Yenisini ara! Rrrredd!!

Hakemler kafiyeyi reddetmiştir. Ali 5 dakika içinde bir yenisini yetiştiremezse çaylar kendisinde kalacaktır. Mühendis güler; kabak Ali'nin başına patlasın diye bekler.

Mühendis mi? Öyle ya, mühendis.. Sonradan anladım; mahkeme ilamında "Ahlaki redetine binaen" diye bir kayıt taşıyan bu adam, dünyada bir eşine kamuslarda bile rastlanmaz bir âdilik örneğidir. Seciyesini böyle bir oyunda da belli eder. Ya mızızlanır, ya herhangi bir zayıfa yükleyip sıyrılmaya bakar. Ali, daima bu zayıftır.

İşi gücü Müslümanlara, Müslümanlığa, imana ve ahlaka dış bilemekten ve bu halini en sinsi tertiplerle sis altında belirtmekten ibaret olan bu mühendis, bakın ne kadar âdi bir adam: Bir müddet sonra Ali, cezasını bitirip hapisneden çıktı ve bir gün ziyaretime geldi, geldi diyorum gelmiş!.. Görüşemedim. Kapıda mühendis beyi görmüş ve ondan rica etmiş:

- Kuzum şu peyniri Necip Fazıl beye verir misiniz? Görüştürmediler. Sizden rica edeyim! Kendisi geceleri uyanıp kahvaltı etmesini sever, yarım kilo peynir getirdim ona...

Mühendis peyniri kaptığı gibi "ikinci münferid" dedikleri zulmet deposu hücreler kısmındaki bir yere geliyor. Ben de oradayım... Bir aralık bu yerden gündüzleri hiç çıkmadım. Beni görmek için geliyor ve diyor ki:

- Ali bu peyniri ikimize getirmiş... Bölüşelim!

Teşekkür ediyor ve böyle bir adamla yemek paylaşmamak için hissemi kendisine bırakıyorum. Zira o günlerde bu adamın ne idüğü anlaşılmıştır ve temasımız kesilmiştir. Memnuniyetle peyniri alıp gidiyor. Ve ertesi günü anlıyorum ki peynir ona, sadece bana teslim edilmek için emanet diye verilmiş!.. Devlet kasasından en sefil kombinezonlarla para çalan, müthiş bir inkılâp meddahı geçinen ve her haliyle Müslümanlardan tiksinen bu adam, düpedüz bir hırsız cesaretine de malik değildi.

Bu bahise değmezdi; fakat bir insanda iman hissiyle beraber nasıl bütün ulvîliklerin, soylulukların, inceliklerin, tesiriyetlerinin, her türlü duygu istidadının çöktüğüne, bu mühendis, bende müthiş bir senet oldu. En yırtıcı, paralayıcı, delik deşik edici mevzularda bile, onun ölü gözlerinde bir gerçek nem, gübre suratında da hiçbir defa bir tahassüs çizgisi görmedim. Çaldığı paralarla yapılan apartmanın resmi sahibi karısı bile "alâ rivayetin" bu adamı tekmelemiş ve ona sırtını döndürmüştü... Bir ahlaksız ki, ilk marifeti, karısını bu hale getirebilmek...

Bu pimpon tavırlı adamın, genç, daha doğrusu hayatsız bir ifade çatısı içindeki çoraki ihtiyar suratında, bütün manevî varlıklara, mefhumlara karşı ebedî bir istifham, bir "anlamıyorum!" edası... Bir gün, o, ben ve binbaşı bey, hamamın aralığında, insan kalbinden âni olarak geçen, Fransızların "obsesion", mutasavvıfların "hatarat" dediği şeyi konuşuyorduk. Hemen itiraz etti:

- -Böyle bir şey var mı?.. Ben hiç duymadım doğrusu!

Binbaşı bey gibi bir tip bile dayanamadı; ve "Aman altından Allah çıkmaz!" kabilinden, insanoğlundaki her manevî tecelliyi, topyekûn ruhu inkar eden bu adama:

- Siz bir insan değil, bir eşeksiniz! Üstelik samimi de değilsiniz!

Makamında bir söz söyledi. Sadece mühendis beyi ele almak (Dostoyevski)yi cüceleştirmek olurdu ama, zamanım mı var? Kendi kendimden çıkıp bu gibilerin üzerinde tam durabilseydim, zaten cinnet mustatilinin dışına çıkmış olmaz mıydım? Hey gidi mühendis bey; o İstanbul efendisi ve pimpon edasına rağmen, gece hırsızlarının ve eroincilerin bile öğürdüğü adam...

– Mühendisten dindar olamaz!

Bu laf onundur.

Kafiye oyunu, hamamda, cinnet mustatilinin üstünde “ikinci münferid”deki yerde, günlerce, haftalarca devam etti. Sonunda daima mühendisin bir âdiliğini görmek merakı yüzünden de onsuz olamadı. Nihayet mühendis, bizi tâ ruhumuzun içinden isyan ettirip aramızdan uzaklaştırılınca, bu oyun da geçen zaman gibi ölüp gitti. Oyunun, doğup batan güneşleri peçeleyen hararetli anlarında geceleri, gözümün önünden kelimeler uçup giderdi:

Sille, hile, çile, file, gülle, kile, kelle...

Bir mısraım:

Karınca sarayı, kupkuru kelle..

Kendi başım geliyor gözümün önüne... (Hamlet)in mezarlık sahnesinde kendimi görüyorum. Elimde de kendi başım.. Bu başı, kupkuru kelleyi nasıl gördüğümü anlatamam..

– Horaçio, bana bir şey söyle!

– Ne söyleyeyim efendim?

Dua ki, Horaçio, burası sözün serhaddidir.

(Cinnet Mustatili'nden)

Parasız Kalmak

PARASIZ KALMAK

1965 ler olacak, bürosundayız, ben ve Pakdil. Üstad bir yerden para bekliyor. Parasını bir adam getirdi. Galiba üçbin lira civarında bir para.. Üstad bir ara o günler parasız olduğunu da söylemişti. Parayı aldı, hep birlikte dışarı çıktık. Sonra vedalaşıp ayrıldık. Pakdil tutturdu :

– Üstad'tan para isteyelim!

Verirdi, vermezdi, ayıp olurdu, olmazdı gibilerinden konuşuyoruz.

– Haydi koş iste!

Diye hep beni ileriye sürüyor Pakdil.

– Canım istenmesine istenir de, ama gel vaz geçelim.

Falan diyorum, aldırılmıyor. 'Sen iste, yok sen iste, haydi ikimiz birlikte isteyeyelim gibi tartışmalardan sonra, hizmet dayıya düştü, çarnâçar koşup yetiştim Üstad'a. Pakdil, yüz metre kadar geride keyifle ve merakla bizi seyrediyor.

– Üstad'ım, dedim, biraz paraya ihtiyacımız var.

– Yani sen ve o. İkiniz de şimdi parasızsınız. Ve İstanbul'dasınız. Tabii, elbette başka kimden istiyeceksiniz. Bendekiler yeter mi? Sonradan gönderme falan olmayacak. Bayılıyorum parasız kalmalara, bilirim. Alın.

Cebindeki paranın önemli bir bölümünü avucuma sıkıştırdı. Utana sıkıla aldım.

*

Yeniden çıkacak olan Büyük Doğu'ların ebadını konuşuyoruz. Üstad düşündüğü ebadı bize açıklamak için, Mehmet Soyak'a :

– Git bir Akbaba dergisi al gel.

Diye talimat verdi. Mehmet kalktı, kapıya doğru gitti ve sonra geri dönüp :

– Param yok Üstad'ım.

Üstad, birden bire neşelendi. Çıkarıp bir beş lira verdi. Mehmet gidip dergiyle dönünce, paranın üstünü de Üstad'ın önünü-ne bırakmıştı. Üstad, bir Mehmet'in yüzüne, bir paralara baktı, sonra paraları toplayıp kendi cebine attı. Bizler, artan paraları normal olarak Mehmet'e bırakır diye beklemekteydik oysa. Üstad ekledi :

– Çok güzel, beş parasızsın, hoşuma gitti. Bana parasızlık günlerimi hatırlattın, bayıldım.

Hep birlikte gülüştük.

(Akif İnan – Mavera Dergisi Üstad Özel Sayısı)

Onun Cenazesini Ben Yıkadım

ABDÜLHAK HAMİD TARHAN

Üsküdar Selimiye Camii imam hatibi Fahri Duran anlatıyor:

Bir gün Ahmet Mekki Efendi'nin oğlu, Prof. Dr. Ahmet Hikmet Üçışık geldi, beni arabasıyla vakıf Guraba Hastanesine götürdü:

"Üstad vefat etti, cenazesini sen yıkayacaksın! "dedi, gittik. Prof. Dr. Süleyman Yalçın, Prof. Dr. Ahmet Hikmet Üçışık 'la bir kişi daha vardı, şimdi onun adını hatırlayamıyorum.

Cenazeyi yıkadık, havluyla kuruladık, kefene sararken yüzüne şöyle bir baktım... Yanaklarından aşağı gözlerinden, diri insan nasıl ağlıyorsa, aynen öyle yaş aktığını gördüm!...

Kırk yıllık imamım ben! Yüzlerce cenaze yıkadım ben ama bir ölünün gözünden yaş geldiğine ne daha önce ne daha sonra hiç rast gelmedim. Hatırlamıyorum.

İşte o zaman –zaten duyguluydum ama tekrar- öyle duygulandım ki şöyle seslendim:

–Üstadım, ahirete giderken bile bu milletin hali pür melâline

ađlayarak gidiyorsun.

Sonraaaa .. Bu durum çok dikkatimi çekti benim. Üstadı yerine tevdi ettikten ne kadar sonraydı bilmem."Hadis-i Erbain"'de rastladığım bir hadiste, Efendimiz Aleyhisselam: Gaslinden sonra gözlerinden yaş gelen kişiyi kutlayın. Çünkü o cennetliktir." Buyuruyordu.

0 Kelimeleri Kullanmak İçin Gençsin

0 KELİMELERİ KULLANMAK İÇİN GENÇSİN

Üstad'ın bizim kullandığımız bazı kelimelere itirazı vardı. Hele bir arkadaşımızı daha çok eleştirirdi. Kendi neslinin dilini beğenirdi, kendinin kullandığından daha sadesini yadırgardı Üstad.

Öte yandan ağdalı, terkipli konuşma alışkanlığında olanları da bayağı garipserdi. Mesela rahmetli Fethi Gemuhluođlu ağabeyimizin dilini. Rahmetli gayet zarif bir eski Osmanlı diliyle konuşurdu. Şahsen benim çok hoşuma giderdi ama Üstad'ımız o dilden yana değildi asla. Hatırlıyorum, bir kongrede Prof. Saffet Solak ağabeyimizi dinlemiştik Üstad'la. Konuşmasına 'Muhterem hâzirun!' diye başlamış olan Saffet beyefendi de, oldukça tumturaklı bir osmanlı diliyle hitabediyordu. Üstad, o konuşmadan sonra, Saffet beyefendiye gayet nazik bir şekilde meseleyi çıtlattı ve ilave etti:

-Sevgilim, dedi, sen benim neslimden bile değilsin, çok gençsin o kelimeler için.

(Akif İnan – Maveria Dergisi Üstad özel sayısı)

Nelere şahid Kıldın Beni!

NELERE ŞAHİD KILDIN BENİ!

Bir pastanede buluşacaktık. Ben biraz geç gittim. Gittim ki hiddetler içinde. Oysa ancak beş dakika kadar gecikmişim:

-Nerede kaldın sevgilim? Vakitlerdir beklerim, gelmezsin. Bu cenderenin içinde bekletilir mi?

Ve devam ediyor:

-Herkesin gözü üzerimde. Tanınmamak için ne yapmalı bilemiyorum. Bir çorap mı geçireyim yüzüme, maske mi kullanmalıyım, ne yapayım?

Hâlâ devam ediyor:

-Sağ tarafımda bir sırnaşık çift oturur, solumda dır dır diye biteviye konuşan bir başka pespaye çift ve bilhassa bir kız, karşımdaki oğlansa yanındakini âdi mıncıklamalarla meşgul. Mide gurultusunu andırır aşk konuşmaları. Nelere şahid kıldın beni buralarda!

-Afedersiniz Üstadım, dedim. İsterseniz kalkalım.

(Akif İnan – Maveria Dergisi Üstad özel sayısı)

Necip Fazıl'ın Ve Serdengeçtinin Bediüzzamanı Ziyareti

NECİP FAZIL'IN VE SERDENGEÇTİ'NİN BEDİÜZZAMANI ZİYARETİ

“Üstad İstanbul’a gelince sanki bütün İstanbul halkı Akşehir Palas Oteline boşaldı. Hergün yüzlerce insan Üstadı ziyaret ediyordu. Bu arada bir çok tanınmış zevat da bu ziyaretçiler arasındaydı. Necip Fazıl da Üstadı ziyarete gelmişti. Üstad, kendisini alaka ile karşıladı. Bir sandalyeye oturttu.

“Necip Fazıl, kendisinin yanına gelip giden gençleri Üstad Bediüzzaman’ın yanında ve hizmetinde görünce (ben tahmin ediyorum) üzülmüş olacak ki, Üstad kendisine:

“Üzülme! Üzülme! Ben Doğucuları, Risale-i Nur talebesi olarak kabul ettim. Ben seni Risale-i Nur’a yirmi senelik hizmet yapmış olarak kabul ediyorum’ dedi.

“Yine Necip Fazıl’la olan görüşme sırasında Üstadın şöyle dediğini hatırlıyorum.

“Biz bir ağacın meyveleriyiz. Aramızda ayrılık-gayrılık yoktur. Ders almak ve kaynak bakımından aynı yere gidiyoruz.’

“Reşadiye Otelinde”

“Üstad Akşehir Palas Otelinden sonra, Fatih’teki Reşadiye Otelinde kalmaya başladı. Burada da çok ziyaretçiler gelmişti. Bunlardan birisi de Osman Yüksel Serdengeçti idi. Osman Yüksel’e şöyle demişti:

“Seni oğlum gibi kabul ediyorum. Oğlum olsaydı senin ismini koyardım. Yazılarında şahıslarla, bilhassa menfî şahıslarla uğraşma.’

Necip Fazıl’ın Sohbetinde

Bediüzzaman

NECİP FAZIL'IN SOHBETİNDE BEDIÜZZAMAN

Bir kısım öğrencilerimi, "Şairler Sultanı"na götürmüştüm. Kalabalık bir genç topluluğu karşısında görünce çok sevinmiş, onlara çok önemli tavsiyelerde bulunmuştu. Üzerinde en çok durduğu husus ise, " imanda derinleşme " ve "sahabeye benzemek" hassasiyeti idi. Sohbetin bir yerinde, ben de Bediüzzaman'dan bir söz naklettim:

"İman hem nurdur, hem kuvvettir. Hakiki imanı elde eden adam, kainata meydan okuyabilir.!"

Ancak Necip Fazıl Bey, devamına imkan vermedi ve dedi ki:

"Sen hangi sıfatla bediüzzaman'dan bahsediyorsun?"

Tabi bu soru beni hem şaşırttı, hem de heyecanlandırdı.

"Hiç bir sıfatım yok efendim. Sadece eserlerini okurum." dedim.

" O halde o zat hakkında konuşmak, senden çok benim hakkım..."

Şaşkınlığımızın iyice arttığını fark edince de, şu açıklamayı yaptı:

"Ben sultanahmet'te Hazreti ziyaret edip elini öptüm. Bana,'seni yirmi yıllık talebem gibi kabul ediyorum, dua ediyorum.' dedi. 'Büyük Doğu'yu okuttuğunuve beğendiğini ifade etti."

Sonrada bir soru üzerine, şu açıklamayı yaptı:

"Bediüzzaman'ın klasik manada bir tahsil hayatı yoktu, o vehbi ilme mazhardı. Bilhassa yılmak bilmez mücadelesini, korkusuzluğunu gençler çok öğrenmelidirler."

Bediüzzaman hakkındaki bu görüşleri, hepimizi çok

sevindirmişti. Bende bu mutlu havadan istifade ederek, çoktandır merak ettiğim sorumu yönelttim:

"Efendim, siz de Bediüzzaman gibi mukaddes davamız uğruna haislere girdiniz. Ancak sizin dilinizde hapishanenin adı, zindan... Dayanılmaz acıların, ıstırapların yılanlı kuyusu... Bilhassa da 'CİNNET MÜSTATALİ' adlı eserinizi okuyunca, adeta biz de sizinle birlikte zindana girmiş gibi oluyoruz. Halbuli Bediüzzamanın hapishaneleri, Medrese-i Yusufiye.. İman hizmetinin kesintiye uğramadığı, aşkla, şevkle çalışılan Nur mektebi... Bu farkın sebebini öyrenebilir miyiz?

Dedi ki:

"Her insan ayrı bir alemdir. Maddesi manası; bedeni ruhu aynı olan var mıdır? Tabii bir de hayat tarzı... Bediüzzaman, hapishaneye, zaten hapishanedenfarksız bir hayattan gidiyor. Ben ise, işte butadan, Erenköy'dekibu köşkten gidiyorum. Aynı olabilir miyiz hapishanede?"

VEHBİ VAKKASOĞLU

Necip Fazıl Kısakürek'ten Bir Anekdot

NECİP FAZIL KISAKÜREK'TEN BİR ANEKDOT

NecipFazıl Kısakürek, Büyük Doğu cemiyetini Erenköy, istasyon kıraathanesinde 1965 te kurdu. Herkesin içinde, Ve saklayacak bir şeyimiz yok, dedi.

"Her zaman 'Kanuni zuhur' der ve kanunların dışına çıkmaya müsaade etmezdi.

Mehmetcik hitabesinde biri Üstad'a: Üstad'ım burda polisler

var, deyince Ona: Otur otur yerine. Şimdi yavaş söylüyorum. Memur bey rahat rahat not alsın. dedi.

Necip Fazıl Kısakürek'in Trabzon'a Ait İzlenim Ve Hatıraları

NECİP FAZIL KISAKÜREK'İN TRABZON'A AİT İZLENİM VE HATIRALARI

Necip Fazıl Kısakürek, bir yolculuk hatırası olarak zihnimize çizdiği Trabzon'la ilgili izlenimlerini 1920'lere kadar götürmektedir. Necip Fazıl, İstanbul-Trabzon yolculuğunu Kafa Kâğıdı adlı eserinde şöyle anlatır:

“Anadolu harekâtı gelişmeye başlamış ve devletleşme çığırına girmiştir. ...Büyük dayım Anadolu'da Erzurum Polis Müdürü... Haydi bu defa onun yanına!.. Anneannem, annem ve ben, yabancı bir kumpanyanın gemisiyle güverte yolcusu olarak Trabzon yönündeyiz. Trabzon'dan yaylı arabasıyla yedi günde varılan Erzurum. İlk konak, Hamsiköy'de taş devri insanlarına göre bir han. Gece battaniyelerimizin altına sığınmış uyumaya çalışırken dışarıdan üst üste pat pat silah sesleri... Ne oluyoruz? Fırlayıp alt kata iniyor ve bizim arabacı Tefvik'e soruyorum. “- İnönü zaferi, diyor; ordumuz kazanmış... Haberi geldi. Şenlik yapıyorlar... Arabacı Tefvik mühim adam... Hem Erzurum-Trabzon arası araba işletir, hem de civarın eşkıyasını idare eder, onlara söz geçirir, belki de yol gösterir. Güzel atı da vardır ve arabamızın önünde gitmektedir. Zafer ve şenlik haberini alınca anneannem doğruldu: – Bir gazete alalım bari!... Hamsiköy'de gazete?.. Gülüştük.”

Necip Fazıl, bu yolculuktan 0 ve Ben adlı eserinde ise şöyle

söz eder: “Erzurum’da polis müdürü dayımın yanına gittik... Niyetim kışın son demlerini Erzurum’da geçirdikten sonra İstanbul’a küçük dayımın yanına dönmek ve sonbaharda “Darülfünûn”a girmek... Yolda Zigana dağlarının çam ağaçları ve her birinin ağzından halat kalınlığında billur sular akan pınarlarla süslü heybeti, Kop dağının da göklere doğru kabaran ziynetsiz ve içine kapanık haşmeti beni büyüledi. Yolda, bir handa iri bir ağaç kovuğundan farksız odamızda, kuru nevalelerimizi yerken birden korkunç tüfek sesleriyle irkildik. ”

Necip Fazıl, yıllar sonra, 1933’te Trabzon İş Bankası şubesinde muhasebe servisinde çalışmaya başlar. Yazar, bu konudan, daha sonra, O ve Ben adlı eserinde şöyle bahseder: “Banka memuriyetiyle Anadolu’nun şimali... Kısa zamanda nefes nefese yine aynı şehre avdet... Bu gidiş gelişler, İstanbul’a darılıp Anadolu’da açılmak, sonra Anadolu’da patlayıp İstanbul’da ferahlamak isteğinin boş yere baş vurmaları... Yoksa daralmak ve patlamak esas.”

Sonra, yine, O ve Ben’de hayatından bahsederken Trabzon’u, “Vicdan azabı gibi toz yağın yağmurunun altında cinnet buhranlarına düştüğüm Trabzon” diye söz açar.

Ahmet Hamdi Tanpınar, Necip Fazıl’ın bazı şiirlerinin beslenme kaynağının “Kop dağı” merkezli olduğuna işaret eder: “Fener, Gözler, Otel Odaları, Sayıklama, Geçen Dakikalarım ... Bütün bu acının yenilmez arzu ve tutulmaz vehim usarelerinden süzölmüş emsalsiz ve bahasız içkiler, hep oradan yirmi yaşında genç bir adamın bundan on sene evvel, Kop dağının bir döneminde - üstünde fırtınalar didişen ve ayağının ucunda uçurumların baş döndürücü daveti işitilen ücra bir köşesinde- açtığı dükkândan geldi.”

Necip Fazıl’ın, Trabzon günlerinde yazdığı Bu Yağmur adlı şiirinin ilham kaynağı Trabzon’un yağmurudur. “Bu yağmur, bu yağmur, bu kıldan ince,/ Nefesten yumuşak, yağın bu yağmur./Bu yağmur, bu yağmur, bir gün dinince,/ Aynalar yüzümü tanımaz olur”

mısralarıyla başlayan şiir, yağmurun şairin iç dünyasında meydana getirdiği sarsıntılarla devam ederken de beslenme kaynağı olarak Trabzon izlenimini açıkça verir: “Bu yağmur, kanımı boğan bir iplik,/ Tenimde acısız yatan bir bıçak,/Bu yağmur, yerde taş ve bende kemik,/ Dayandıkça çisil çisil yağacak./Bu yağmur, delilik vehminden üstün,/Karanlık kovulmaz düşüncelerden./Cinlerin beyninde yaptığı düğün,/Sulardan, seslerden ve gecelerden...”.

Necip Fazıl, Babıâli adlı eserinde Trabzon günlerine pek çok anekdot nakleder. Bu anekdotlarda, Trabzon’un o devirdeki hayat akışına dair izlerini canlı bir şekilde görme imkânı yakalıyoruz. Eserde, Trabzon’a gelişle ilgili ilk izlenimler şöyle nakledilir: “Artık ‘genç şair’ devresinin son yılını yaşayan kahramanımız, ... Trabzon’da. Onu, “Yeşil Yurt” isimli bir otele indirdiler. Büyük bir taş merdiven, lokanta hizmetinde, at koşturacak kadar kocaman bir salon ve deniz ve park tarafında karşılıklı yatak odaları... Onunki, otele girer girmez, solda, park tarafındaki ilk oda. Ah, bu odada geçirdiği aylar!..

Birkaç gün hasta yattı. Otel penceresine bitişik gibi duran, henüz ilkbaharın giydiremediği bir ağaç, bir ağaç iskeleti... Her istikamette dalları ve dallarının üstünde daha küçük, derken küçük üstünden en küçük dallarıyla, bu ağaç, ateşi 39’u aşan ona şöyle diyor:

– Bak, ben tek ve sabit bir gövde üzerinde sayısız bir dağılışın ve bu dağılışı merkezinde düğümleyen “tek” ve “bir”in ne ihtişamlı mimarîsini heykelleştiriyorum! Bak ve düşün!..

Deniz tarafından gelen şimal rüzgârının çıldırttığı bu dallar, her yöne doğru gidip gelir ve fezadaki istikamet ihtimallerinin ayrı ayrı kapısını çalarak ıstırap dolu eller gibi bir yalvarış senfonisi bestelerken, o, yatağında ve beyin kıvrımları içinde...”

Necip Fazıl, 1933’teki görevinden kırk yıl sonra, 1973’te Trabzon’a konferans vermek için gelir. Bu ziyarette, “Yeşil

Yurt” otelinin kendi kaldığı dönemden bu yana hiç değişmediğini görünce büyük bir hayrete düşer. Onun, bu hayrete dair değerlendirmeleri Bâbîâli’de şöyle yer alır: “Son konferanslarından birini vermek için Trabzon’a giden kahramanımız, bu oteli, odasını, hatta dökük beyaz boyalı karyolasını yerinde bulmuş ve kırk yıllık bu hatıralar eşyası karşısında çarpılıp kalmıştır...”.

Necip Fazıl’ın Trabzon’daki günleri banka işleri dışında genellikle okuma ve düşünmekle geçer. O günlerde edebî faaliyet olarak “Bu Yağmur” şiiri dışında Varlık dergisine gönderdiği, hafakanlar içinde yazdığını belirttiği “Gece Bekçisi ve Asma Saat” adlı hikâyesi ve Fransızca yazdığı mektuplar vardır.

Necip Fazıl, Trabzon’da yazdığını belirttiği “Bu Yağmur” şiirinin arka plânını şöyle çizer: “Trabzon’da bir hâl, edebî bir yağmur... Yağmur değil, pudra gibi ipince bir çiseleme... Vicdan kıvranışı, ter döküşü gibi bir şey... Bir gün, on gün değil, hep böyle, gece ve gündüz böyle...”

Daha sonra, yağmur eşliğinde sinemaya gidişini anlatarak dönemin kültür hayatına dair bir takım tespitleri de aktarmış olur. Tespitte, sinemada gösterilen filmdeki yağmuru Trabzon’un yağmuruyla mukayese eder. Sonra da kendisiyle yağmur arasındaki ilişkiyi aktarır:

“Bir gece sinemaya gideyim dedim.Yazın ilk günleri geldiği için açık hava sineması bu... Ve yağmur... Sinemanın kapısında filmin ismi: Bir Millet Uyanıyor! “Deli Nizam”, Nizameddin Nazif’in İstiklâl Harbine ait, ... eseri... Yağmur rutubet pudrası hâlinden su püskürtüsüne döndü.

Kapıdan megafonla bağırlıyorlar:

– “Bir millet uyanıyor!” Gelin!..

Ve bir çocuk bağırmakta:

– Bir millet uyanıyor! Gidin!

Gerçekten filmin içinde de dışında da ahmak ıslatan altında bir millet...

Bu yağmur, bu Trabzonlu yağmur onu âdeta hasta etti, cebine

bir takım sinir ilaçları koymasına yol açtı ve ona “acaba kalp hastası mı oluyorum?” gibilerinden bir kuşku aşıladı.

İyi havalarda oturduğu parka gelen askerlik arkadaşı bir maliye müfettişi ve yanındaki vergi müdürü onu teselli ediyorlar:

– Yok canım, otuzundan önce umumiyetle kalp rahatsızlığı olmaz.

Orada, Bu Yağmur şiirini yazdı.”

Necip Fazıl'ın Trabzon günleri ata olan merakının giderilmesine vesile olur. Böylece, daha önce Erzurum Emniyet Müdürü olan dayısını ziyarette edindiği at merakı burada da sürer. Yazar, Trabzon'daki atla ilgili anılarını şöyle anlatır:

“Genç şair”in Trabzon tesellileri arasında, at, o güzel hayvan... Bir askerî dişçi doktor, ona nefis Arap atını, istediği kadar binsin ve hatta terbiyesini sağlasın diye emanet etmiştir. O da Londra malı çizmeleri ayaklarında, uzun ve yırtmaçlı at ceketi sırtında, “monoklü” gözünde ve bej rengi (pötisüet) eldivenleri ellerinde ata binmeye bayılıyor. Sahil boyunca ilerleyip Soğuksu denilen tepeciğe çıkmak ve alacakaranlıkta yine sahil yoluyla dönmek en büyük zevki.”

Necip Fazıl'ın Trabzon'da, bu atla yaptığı gezintiler, tabiatla hemhal oluş dışında, düşünce ufkunun genişliği ve insan-mekân ilişkisini de ortaya koymaktadır. Yazar, bunu şu cümlelerle bize aktarır:

“Denize bakarak düşündüğü oluyor: Ufkunda hiçbir kara parçası olmayan deniz... Enginlere doğru her şeyi küçültüp mesafe mefhumunu bir daire içinde sıkıştıran, ölçü dışı bırakan cüssesiyle ne muazzam bir varlık!.. Ve başını kayalara çarpıp uzaklıklardan ağlayan sesiyle... Ve üstünde, uçsuz bucaksız bir çölü aşmaya bakan karıncalara benzer gemiler... Hele isli ve puslu Karadeniz... Birden tiyatrodan bir fon perdesi düşmüş gibi meydana çıkıveren bir gemi; sonra yine bir fon perdesi kalkmışçasına kayboluş..., nerededir? Dünya ile ulaşımı olan bir yerde mi, yoksa dünyadan kopmuş ve bir sal gibi bu noktada

durmuş bir adada mı?”

Necip Fazıl'ın, sahil-Soğuksu arasında yaptığı at sırtındaki gezilerde, aklına askerdeyken okuduğu, Napolyon'u anlatan İmparatorun Son Günleri eserinde geçenler gelir. O, bu zaman diliminde, at sırtında korkunç okyanus sularına bakarak içlenen Napolyon'u düşünür. Sonra, bu düşüncesinin sebebini kendisinin Baudelaire okuyucusu oluşuna bağlar.

Necip Fazıl'ın bu gezilerle ilgili son hatırası da şöyle gelişmiştir: “Bir akşam atla gezintiden döndü, atı ahıra bıraktı ve eldivenini sıyıyarak avucunun içindeki şekeri ata yedirdi. Sonra atın salyası bulaştığı için elini yemliğin tahtasına sildi, mendiliyle kuruttu ve otele gitti. Otelde elbise değiştirir ve yıkanırken gördü ki, ata şeker verdiği elinin üzerinde hafif bir kan izi... Herhalde yemliğin tahtasından bir kıymık batmıştı eline... Yemekte karşısında oturan bir doktora vaziyeti anlattı. -Aman, demesin mi doktor, aman hemen tedbir alalım, tetanos mikrobi geçmiş olabilir. Ahır bu ihtimalin en korkulu yeri!. ...Doktorun açıklamalarından sonra “genç şair”, “on beş günü tetanosun maddi azabını aşan manevi bükülmeleri”yle geçirir.”

Necip Fazıl Trabzon'dayken, Ertuğrul Sadi Tek'in tiyatrosunda, Hamlet oyununda küçük bir rol alır. Yazar, Bâbıâli'de o günleri ve rol alışını canlı bir şekilde nakleder. Bu arada, yönetmene yönelttiği eleştiriler de ön plâna çıkar:

“Trabzon'a Ertuğrul Sadi Tek'in tiyatrosu geldi. Ertuğrul Sadi, Peyami Safa ile beraber aktör Burhaneddin mihverî etrafında sahneye kapılananlardan... Sonradan o, adı tersinden Muhsin Ertuğrul'a uyarlanmış olarak, Muhsin'in (akademik) yoluna mukabil derme çatma, yarı tulûatçı ve ancak turnelerde boy gösterebilici salaş tiyatrosu yolunu tutmuş ve adaşının onda açtığı yara yüzünden içindeki küçüklük ukdesini hep gülünç taklitlerle Muhsin'e karşı çıkma şeklinde gösterir olmuştur. Ertuğrul Muhsin Hamlet'i mi oynar? O da aynı roldedir ve ondan üstün oynadığına kanîdir. Aradaki farksa, onca, sahne, dekor (aksesuar), kadro farkından başka bir şey

değil.”

Hamlet'te geçen bir kısa diyalog Peyami Safa'nın olduğu kadar Necip Fazıl'ın da dikkatini çeker. Necip Fazıl, bu hadiseyi önce sahneye çıkışından başlayarak nakleder: “Ben de kumar sahnesinde görünecek figüranlardandım. Sıram gelince sahneye dalıvermişim. Fakat, tepemdeki fesi çıkarmayı akıl erdirememişim. Evet, Parisli kontların, baronların arasına, başımdaki fesle daldım. Ertuğrul Sadi, şaşkın bakışan aktörlere ve seyircilere karşı, vaziyeti müthiş bir buluşla kurtararak “Buyursunlar prens hazretleri!” diye beni aktörlere Mısır prenslerinden biri olarak takdim etti. Evet, Trabzon'da Shakespeare'in Hamlet'i... “Genç şair”e sahnenin kulis tarafına bir koltuk yerleştirerek ... yer gösterdiler...”

Peyami Safa'nın Shakespeare'in dehasına en keskin örnek olarak göstermiş olduğu:

“- Horaçyo, bana bir şey söyle!

– Ne söyleyeyim efendimiz?” ifadeleri Necip Fazıl'ı derinden etkiler. Hamlet'te geçen bu ifadeler, Necip Fazıl'da, 'kıldan ince' ve 'nefesten yumuşak' bir yağmur altında oteline giderken; “Ben burada fazla yapamayacağım Horaçyo!”, “Nerede yapılabilir ki, efendimiz?” şekline dönüşür.

Ertuğrul Aydın / Trabzon Türk Ocağı